

Załącznik
do uchwały Nr 96/XV/16
Rady Powiatu Bydgoskiego
z dnia 28 stycznia 2016r.

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
W ZAKRESIE REHABILITACJI SPOŁECZNEJ
I PRZESTRZEGANIA PRAW OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2016 - 2020**

Bydgoszcz 2016

Spis treści

Spis tabel.....	3
Wstęp.....	4
I. Ogólna charakterystyka osób niepełnosprawnych	5
II. Diagnoza środowiskowa osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego	7
III. Działania prowadzone na terenie powiatu bydgoskiego w zakresie rehabilitacji społecznej.....	11
IV. Instytucje działające na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego.....	17
V. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bydgoskiego	24
VI. Cele, finansowanie i sposób realizacji programu oraz zasięg działania i jego odbiorcy.....	25
Podsumowanie	36

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie wydanych orzeczeń o niepełnosprawności.

Tabela 2. Zestawienie wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności.

Tabela 3. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia z terenu powiatu bydgoskiego, które złożyły wniosek na przestrzeni lat.

Tabela 4. Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Tabela 5. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych.

Tabela 6. Realizacja likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Tabela 7. Realizacja dofinansowania do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Tabela 8. Rodzaje i formy wsparcia z jakich skorzystały osoby niepełnosprawne w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach od 2012 r. do 30.06.2015 r.

Tabela 9. Cele, finansowanie i sposób realizacji programu oraz zasięg działania i jego odbiorcy.

Wstęp

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn. zm.) samorząd powiatowy jest zobowiązany do przygotowania i wprowadzenia w życie Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Ustawa w sposób następujący określa wymagania, co do programu:

„Do zadań powiatu należy:

1. opracowanie i realizacja zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a) rehabilitacji społecznej,
 - b) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
2. współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt. 1;
3. udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt. 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji; (...)”.

Poszanowanie praw człowieka i jego indywidualnych różnic, zwalczanie dyskryminacji z powodu niepełnosprawności i podejmowanie działań promujących jej zrozumienie, ukierunkowanie postaw i podniesienie świadomości społecznej oraz edukowanie środowisk osób niepełnosprawnych o ich przywilejach, równoprawnym dostępie do szkolnictwa, zatrudnienia, dóbr i usług czy aktywności w życiu publicznym winny być wyznacznikiem działań na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w powiecie bydgoskim.

Na podstawie zgromadzonych danych powstał Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych zamieszkujących w granicach administracyjnych powiatu bydgoskiego. Wyznacza on kierunki w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Działania realizowane w ramach Programu zmierzają do aktywizacji osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym oraz do podniesienia świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw, eliminacji zjawiska niechęci czy wrogości do osób niepełnosprawnych, które są przyczyną ich społecznej alienacji.

I. Ogólna charakterystyka osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn.zm.) za niepełnosprawną uważa się osobę trwale lub okresowo niezdolną do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą:

- 1) znaczny - do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
- 2) umiarkowany - do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- 3) lekki - do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne;
- 4) niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Orzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności stanowi także podstawę do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;

- 1a) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- 3) częściowej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 3, oraz celowości przekwalifikowania, o którym mowa w art. 119 ust. 2 i 3 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych stwierdza, iż „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”. Ponadto osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- a) dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- b) dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- c) dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- d) nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- e) pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- f) pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- g) zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- h) życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
 - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
 - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
 - dostępu do informacji,
 - możliwości komunikacji międzyludzkiej,
- i) posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- j) pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy do nich adresowanej. Osoby niepełnosprawne są statystycznie gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji częściej dotyka je zjawisko ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Nierówność szans na początku drogi życiowej, pogłębiona zostaje w dorosłym życiu poprzez gorsze przygotowanie zawodowe i społeczne, a zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie te osoby. Bez pomocy ze strony Państwa osoby niepełnosprawne nie są w stanie samodzielnie rozwiązać wielu swoich ważnych problemów. Na społeczeństwie obywatelskim, spoczywa obowiązek wyrównywania szans życiowych osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji zarówno społecznej jak i zawodowej.

II. Diagnoza środowiskowa osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego

Powiat bydgoski usytuowany jest w środkowo - zachodniej części województwa kujawsko - pomorskiego, zajmuje 7,8% jego powierzchni (1.394,8 km²), a zamieszkuje go obecnie ok. 111.734 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2014 r.).

Z powiatem bydgoskim graniczą powiaty: chełmiński, inowrocławski, nakielski, toruński, tucholski, świecki, żniński. Tworzą go gminy: Białe Błota, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko oraz Solec Kujawski, obejmując łącznie 124 sołectwa. Siedziba Starostwa znajduje się w Bydgoszczy. W powiecie bydgoskim status miasta posiadają: Koronowo i Solec Kujawski. Sieć osadniczą powiatu tworzą przede wszystkim wsie w liczbie 215, w tym kilka bardzo dużych, np. Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko. Osady wiejskie, leżące w strefie podmiejskiej Bydgoszczy, pełnią funkcje pozarolnicze (mieszkalnictwo, usługi, handel), a przede wszystkim spełniają rolę rekreacyjno - wypoczynkową i turystyczną.

Powiat bydgoski ma bardzo dogodne położenie komunikacyjne.

Dokładna liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego według narodowego spisu powszechnego z 2011 roku wynosi 12.713 osób (6.223 mężczyzn i 6.490 kobiet). Wśród ogółu osób z niepełnosprawnością znajdują się zarówno osoby posiadające formalny dokument potwierdzający fakt bycia osobą niepełnosprawną (wydane orzeczenie), jak również nieposiadające orzeczenia (w tym niepełnosprawne biologicznie). Niepełnosprawne dzieci stanowią około 6,2% ogółu niepełnosprawnych według GUS wszystkich niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego.

W oparciu o dane statystyczne przygotowane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy dokonano analizy danych dotyczących wydanych orzeczeń dla mieszkańców powiatu bydgoskiego w latach od 2012 r. do 30.06.2015r.

Tabela 1. Zestawienie wydanych orzeczeń o niepełnosprawności.

Wyszczególnienie	Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na lata			
	2012	2013	2014	Do 30.06.2015
Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	1885	2000	2068	1222
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	206	204	214	122
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności	41	34	24	15
Ogółem wydane orzeczenia	2132	2238	2306	1359

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Powyższa tabela obrazuje wzrost liczby wydawanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Niepełnosprawność definiowana jest jako zjawisko niejednorodne, obejmujące wiele ograniczeń funkcjonalnych, może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów. Wymienione zaburzenia mogą mieć charakter stały lub przejściowy dotyczyć osób w różnym wieku.

Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia narządów ruchu, choroby układów oddechowego i krążenia oraz choroby psychiczne, co obrazuje tabela 2.

Tabela 2. Zestawienie wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności.

Przyczyna niepełnosprawności	Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na lata			
	2012	2013	2014	do 30.06.2015
upośledzenie umysłowe (01-U)	35	35	43	17
choroby psychiczne (02-P)	269	251	284	72
zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu (03-L)	65	91	63	25
choroby narządu wzroku (04-O)	32	38	32	11
upośledzenia narządu ruchu (05-R)	513	551	595	219
epilepsja (06-E)	35	35	27	10
choroby układów oddechowego i krążenia (07-S)	434	417	404	97
choroby układu pokarmowego (08-T)	29	50	70	21
choroby układu moczowo - płciowego (09-M)	24	44	38	18
choroby neurologiczne (10-N)	190	224	238	71
Inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (11-I)	234	240	228	74
całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C)	25	24	45	11

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Poniższe tabele przedstawiają dane statystyczne, gdzie wyraźnie widać, że osoby niepełnosprawne jak wcześniej wspomniano to, przede wszystkim osoby gorzej wykształcone, które przejawiają niższą aktywność zawodową i które w konsekwencji częściej dotyka zjawisko ubóstwa oraz wykluczenia społecznego.

Tabela 3. Poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia z terenu powiatu bydgoskiego, które złożyły wniosek na przestrzeni lat

Poziom wykształcenia	2012	2013	2014	Do 30.06.2015
Wyższe	94	136	157	91
Średnie	325	374	377	247
Zasadnicze	556	606	609	357
Podstawowe	395	355	363	246
Niepełne podstawowe	171	183	219	110

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Jak wynika z uzyskanych danych z gmin największą liczbę obiektów użyteczności publicznej przystosowanych dla osób niepełnosprawnych stanowią szkoły, przychodnie zdrowia i urzędy.

Bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspokajania swych potrzeb na równi z innymi. Społeczne zrozumienie, akceptacja, a zwłaszcza integracja osób niepełnosprawnych, najszybciej osiągną pełny wymiar kiedy ludzie niepełnosprawni staną się aktywnymi uczestnikami życia publicznego. Tworzenie otoczenia przyjaznego osobom o różnym stopniu niepełnosprawności, polega na umożliwieniu pełnego dostępu do obiektów użyteczności publicznej oraz swobodnym komunikowaniu się z otoczeniem.

Przystosowanie otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych, poprzez udostępnienie budynków i budowli, ciągów pieszych, transportu publicznego, w dużym stopniu ułatwi

również życie ludziom w podeszłym wieku, osobom z dziećmi w wózkach, kobietom w ciąży, a także ludziom okresowo niesprawnym fizycznie.

Do najczęstszych problemów z jakimi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy powiatu bydgoskiego, zgodnie z danymi uzyskanymi z gmin, zalicza się:

- utrudniony dostęp do poradni specjalistycznych,
- problemy finansowe - często jedynym źródłem utrzymania są świadczenia finansowa (zasiłki okresowe, celowe stałe) lub świadczenia w formie rzeczowej uzyskiwane z pomocy społecznej. Jednak wielokrotnie środki te są nie wystarczające na to, aby godnie żyć.
- wysokie koszty leczenia,
- ograniczone możliwości samodzielnego dojazdu do lekarza - bariery transportowe,
- bariery architektoniczne, bowiem nie wszystkie instytucje przystosowane są dla osób niepełnosprawnych, tj. zbyt wąskie drzwi oraz wejścia i korytarze, zbyt małe powierzchnie pomieszczeń sanitarno-higienicznych, różnice poziomów - czyli schody i stopnie, brak wind oraz brak informacji dźwiękowej i wizualnej,
- brak połączeń komunikacyjnych pomiędzy poszczególnymi sołectwami,
- bariery społeczne (m.in. stosunek ludzi sprawnych do osób niepełnosprawnych i stereotypowe myślenie na ich temat, m.in. postrzeganiem osób niepełnosprawnych jako tych mniej produktywnych, niezaradnych życiowo czy też niezdolnych do pracy).

Na terenie powiatu bydgoskiego osoby niepełnosprawne korzystają z ogólnie dostępnej komunikacji publicznej. Gminy takie jak Dobrcz i Sicienko dysponują samochodem przystosowanym do przewozu osób niepełnosprawnych, jednakże niepełnosprawni mieszkańcy mogą skorzystać wyłącznie odpłatnie.

Część placówek z terenu powiatu bydgoskiego prowadzące statutową działalność na rzecz osób niepełnosprawnych m.in. WTZ, ZAZ, DPS, ŚDS dysponuje samochodami przystosowanymi do przewozu osób niepełnosprawnych wyłącznie dla swoich podopiecznych.

Dodatkowo gminy współpracują z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej. Podejmowane są różnorodne inicjatywy, często we współpracy z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego. Organizacje te bardzo chętnie włączają się w realizację przedsięwzięć skierowanych do tego środowiska.

Dzięki współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku z Katolickim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób Specjalnej Troski i Ich Rodzin im. Świętego Maksymiliana Kolbego w Bydgoszczy pozyskiwane są dla osób niepełnosprawnych nieodpłatnie m.in. odzież, sprzęt gospodarstwa domowego oraz meble.

Ponadto Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim w ramach nawiązania współpracy z fundacją „Razem Zmieniamy Świat” otrzymał bezpłatne poradniki „Damy radę – jak opiekować się osobą przewlekle chorą w domu”, które pracownicy socjalni udostępniają mieszkańcom.

Ośrodki pomocy społecznej organizują imprezy okolicznościowe takie jak wigilie, olimpiady specjalne, festyny czy na przykład imprezy z okazji „Światowego Dnia Chorego”, „Światowego Dnia Osób Niepełnosprawnych”.

Jak wynika z pozyskanych danych gminy, w latach 2016 - 2020, zamierzają kontynuować dotychczasowe działania na rzecz osób niepełnosprawnych, między innymi poprzez wspieranie działań w zakresie dostępu osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w sporcie oraz wypoczynku, rozwijania świadomości społecznej w zakresie zrozumienia problemów związanych z niepełnosprawnością, zapewnienia dzieciom niepełnosprawnym równych szans dostępu do edukacji, kultury, likwidacji barier architektonicznych (przystosowanie budynków użyteczności publicznej, modernizacja budynków, dróg).

III. Działania prowadzone na terenie powiatu bydgoskiego w zakresie rehabilitacji społecznej

Do głównego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych określonego ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych zalicza się orzekanie o niepełnosprawności, rehabilitację zawodową, rehabilitację społeczną oraz związane z w/w uprawnienia osób niepełnosprawnych, a także obowiązki i uprawnienia pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Do systemu wspierania osób niepełnosprawnych zalicza się też chroniony rynek pracy zakłady pracy chronionej i zakłady aktywności zawodowej oraz system służb działających na rzecz niepełnosprawnych, a także odrębny system szkoleń zawodowych dla osób niepełnosprawnych.

Podstawowym instrumentem finansowym do realizacji zadań wynikających z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych w Polsce jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ponadto zadania rehabilitacji zawodowej i społecznej mogą być finansowane, także ze środków własnych samorządów, z budżetu państwa, Funduszu Pracy oraz ze środków Unii Europejskiej.

W powiecie bydgoskim zadania dotyczące rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy natomiast zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej Powiatowy Urząd Pracy.

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia rehabilitacja społeczna stanowi „część ogólnego procesu rehabilitacji, który ma na celu integrację lub reintegrację osoby z naruszoną sprawnością organizmu, poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej, usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji”. Rehabilitacja społeczna służy więc przygotowaniu osoby niepełnosprawnej do życia wspólnie z innymi w rodzinie, wśród przyjaciół i znajomych, czy też w szerszym kontekście w społeczności lokalnej. Celem jej jest włączenie osoby niepełnosprawnej w różne przejawy życia społecznego tak, by mogła czuć się potrzebną, akceptowaną i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa i mogła korzystać ze wszystkich dóbr będących wytworem tegoż społeczeństwa i jemu dostępnych. Wśród wymienionych zadań na szczeblu powiatu realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej:

Poniższe tabele zawierają dane na temat realizowanych w powiecie bydgoskim zadań z zakresu rehabilitacji społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.

1) Dofinansowanie do zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Przedmioty ortopedyczne to przyrządy ortopedyczne niezbędne osobie niepełnosprawnej w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Środki pomocnicze to takie środki, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź wręcz umożliwiają, funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym. Liczba osób korzystających z dofinansowania do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w latach 2012 r. do 30.06.2015 r. w powiecie bydgoskim przedstawia poniższa tabela 4.

Tabela 4. Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Wnioskodawcy	Liczba osób objętych dofinansowaniem				Środki wykorzystane			
	2012	2013	2014	Do 30.06.2015	2012	2013	2014	Do 30.06.2015
Osoby dorosłe niepełnosprawne	247	249	249	161	248.349	184.591	230.150	168.142
Dzieci i młodzież niepełnosprawna	50	47	60	29	71.584	43.059	82.573	41.468
Razem	297	296	309	190	319.933	227.650	312.723	209.610

Źródło: Dane własne.

2) Turnusy rehabilitacyjne - to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych. Wyboru miejsca odbywania turnusu, terminu dokonuje osoba niepełnosprawna. Liczba osób korzystających z turnusów rehabilitacyjnych w latach 2012 do pierwszej połowy 2015 r. w powiecie bydgoskim przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych.

Wnioskodawcy	Liczba osób objętych dofinansowaniem				Środki wykorzystane			
	2012	2013	2014	Do 30.06.2015	2012	2013	2014	Do 30.06.2015
Osoby dorosłe niepełnosprawne	136	29	52	1	127.592	27.812	48.430	1.183
Dzieci i młodzież niepełnosprawna	23	29	17	12	21.115	28.585	17.522	13.888
Opiekunowie	57	33	45	10	34.212	21.912	29.569	7.890
Razem	216	91	114	23	182.919	78.309	95.521	22.961

Źródło: Dane własne.

W roku 2012 z dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych skorzystało 136 osób dorosłych i 23 dzieci (wraz z 57 opiekunami) na łączną kwotę 182.919,00 zł.

W kolejnych latach widać wyraźnie spadek liczby osób, które otrzymały i skorzystały z dofinansowania. Sytuacja taka była spowodowana, znacznym niedoborem środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do istniejących potrzeb osób niepełnosprawnych.

- 3) Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych** – przez bariery architektoniczne rozumie się wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym, natomiast bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie. Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się lub przekazywanie informacji. Liczba osób korzystających z dofinansowania do likwidacji barier w latach 2012 r. do 30.06.2015 r. w powiecie bydgoskim przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Realizacja likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Bariery	Liczba osób, które skorzystały z dofinansowania				Środki wykorzystane			
	2012	2013	2014	Do 30.06. 2015	2012	2013	2014	Do 30.06.2015
Architektoniczne	5	4	14	0	9.133	38.227	42.807	0
W komunikowaniu się	8	19	13	8	15.067	38.046	30.685	14.649
Techniczne	14	10	11	9	45.521	15.959	28.798	25.310
Razem	27	33	38	17	69.721	92.232	102.290	39.959

Zródło: Dane własne.

- 4) Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.**

Sport osób niepełnosprawnych - jest atrakcyjną formą usprawnienia ruchowego osób z utrwaloną inwalidztwem. Dyscyplina sportu zalecana takim osobom powinna być ukierunkowana na doskonalenie zachowanych sprawności lub możliwie największe skompensowanie czynności utraconych. Stosowane obciążenia treningowe nie mogą zagrażać zdrowiu i bezpieczeństwu sportowca. W tym względzie istnieją specjalne przepisy federacji sportowego związku osób niepełnosprawnych zarówno w zakresie opieki medycznej, jak też w zakresie przepisów sportowych. Zajęcia w klubach sportowych są także interesującą płaszczyzną rehabilitacji społecznej i psychicznej: ułatwiają akceptację niepełnosprawności i wpływają korzystnie na psychikę.

Kultura - to przekazane i wytworzone treści i wzory wartości, idei i innych symbolicznie znaczących systemów, będące czynnikami kształtującymi ludzkie zachowania oraz wytwory stanowiące produkt zachowania.

Turystyka - zjawisko przestrzennej ruchliwości ludzi, które związane jest z dobrowolną zmianą miejsca pobytu, środowiska i rytmu życia. Obejmuje całokształt stosunków i zjawisk związanych z ruchem turystycznym.

Rekreacja - odnawianie sił fizycznych i psychicznych człowieka za pomocą rozmaitych form aktywności umysłowej lub fizycznej, ale innych niż wynikające z obowiązków codziennego życia. Jest to więc rozwijanie aktywności nie wynikającej z obowiązków edukacyjnych, zawodowych, rodzinnych, społecznych oraz potrzeb bytowych. Rekreacja ma najczęściej charakter dobrowolny i stanowi jednocześnie rozrywkę.

Wnioskodawcami w tej formie dofinansowania mogą być osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, które prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku. Udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania, oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Tabela 7. Realizacja dofinansowania do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Do 30.06. 2015
Liczba dofinansowanych imprez	1	4	3	2
Środki przyznane	3.827	5.310	5.600	8.000

Źródło: Dane własne.

W latach 2012 r. do 30.06.2015 r. przyznano dofinansowanie do 10 imprez w ramach sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 22.737 zł. Dofinansowania ze środków PFRON zostały przyznane na podstawie złożonych wniosków do 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadania na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców z terenu powiatu bydgoskiego.

5) Dofinansowanie kosztów funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.

Jedną z form rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest udział w warsztatach terapii zajęciowej. Warsztaty terapii zajęciowej zmierzają do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

Na terenie Powiatu funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej w Białych Błotach oraz w Solcu Kujawskim. W zajęciach uczestniczy po 25 osób niepełnosprawnych

z terenu powiatu bydgoskiego. Jednostkami prowadzącymi WTZ na podstawie umów z Powiatem Bydgoskim są: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białych Błotach oraz Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim. Nadzór i kontrolę nad działalnością warsztatów prowadzi PCPR w Bydgoszczy równocześnie przekazując środki PFRON na pokrycie kosztów działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej.

Koszt utrzymania rocznie jednego uczestnika w WTZ wynosi 16.440 zł, z czego 14.796 zł pochodzi ze środków PFRON.

6) Pilotażowy program „Aktywny samorząd”.

Od 2012 r. Powiat Bydgoski za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy realizuje pilotażowy program „Aktywny samorząd”, którego celem głównym jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Formy i zakres pomocy udzielanej w ramach programu.

1. Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

a) Obszar A – likwidacja bariery transportowej:

- Zadanie 1: pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- Zadanie 2: pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B,

b) Obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

- Zadanie 1: pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania,

c) Obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:

- Zadanie 1: pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- Zadanie 2: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- Zadanie 3: pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości,
- Zadanie 4: pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości),

d) Obszar D – pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;

2. Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

- a) opłata za naukę (czesne),
- b) dodatek na pokrycie kosztów kształcenia (nie podlega rozliczeniu),
- c) dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego - w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

Tabela 8. Rodzaje i formy wsparcia z jakich skorzystały osoby niepełnosprawne w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w latach od 2012 r. do 30.06.2015 r.

Wyszczególnienie	2012		2013		2014		Do 30.06.2015	
MODUŁ I	Liczba osób	Kwota wypłacona	Liczba osób	Kwota wypłacona	Liczba osób	Kwota wypłacona	Liczba osób	Kwota wypłacona
Obszar A Zadanie 1 oprzyrządowanie samochodu	0	0	0	0	1	4.165	0	0
Obszar A Zadanie 2 prawo jazdy kategorii B	1	1.012,54	3	3.810	3	3.652	0	0
Obszar B Zadanie 1 sprzęt elektroniczny, oprogramowanie	7	31.849,60	11	42.090	4	14.800	0	0
Obszar B Zadanie 2 szkolenie komputerowe	0	0	0	0	1	800	0	0
Obszar C Zadanie 1 wózek elektryczny	4	43.734	1	18.300	1	11.000	0	0
Obszar C Zadanie 2 sprawność techniczna wózka elektrycznego	1	3.000	2	2.734,68	1	2.000	0	0
Obszar C Zadanie 3 proteza, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	0	0	3	52.000	0	0	0	0
Obszar C Zadanie 4 sprawność techniczna protezy, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne	0	0	0	0	0	0	0	0
Obszar D koszt opieki nad osobą zależną	0	0	0	0	0	0	0	0
MODUŁ II	0	0	38	91.109	50	150.282	26	63.674
RAZEM	13	79 596,14	58	210.043,68	61	186.699	26	63.674

Źródło: Dane własne.

W ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” osoby niepełnosprawne najbardziej zainteresowane były pomocą w ramach modułu II tj. pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, który od 2013 r. zaczął być realizowany przez Powiat Bydgoski.

Łącznie z programu „Aktywny samorząd” w okresie od 2012 r. do pierwszej połowy 2015 r. skorzystało 158 osób niepełnosprawnych na kwotę 540.012,82 zł.

IV. Instytucje działające na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy jest jednostką organizacyjną, która realizuje zadania Powiatu z zakresu pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) samorząd powiatowy jako jeden z dysponentów środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wykonuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. Działania te mogą być realizowane ze środków Funduszu w ramach rehabilitacji społecznej w następujących formach:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie mieści się przy ul. Konarskiego 1-3 w Bydgoszczy, adres strony internetowej: www.pcpr.powiat.bydgoski.pl

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zm.) niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności;
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

System orzekania o niepełnosprawności do celów pozarentowych realizowany jest przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, których zadaniem jest określenie stopnia naruszenia sprawności organizmu i konsekwencji tego stanu dla możliwości podjęcia pracy, pełnienia ról społecznych jakie każdy człowiek pełni stosownie do wieku, płci, uwarunkowań społecznych, kulturowych itp. oraz ograniczeń w samodzielnej egzystencji. Na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Urzędem Miasta Bydgoszcz, a Powiatem Bydgoskim Powiatowy Zespół ds. Orzeczenia o Niepełnosprawności prowadzi powierzone

mu zadania publiczne w zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób zamieszkujących na terenie powiatu bydgoskiego. Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności mieści się przy ul. Toruńskiej 272 w Bydgoszczy, adres strony internetowej: <http://mopsbydgoszcz.pl>.

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Podstawę prawną funkcjonowania Rady stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie organizacji oraz trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 62, poz. 560).

Powiatowa Rada składa się z 5 osób powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

Kadencja Rady trwa 4 lata. Członków Powiatowej Rady powołuje i odwołuje Starosta, spośród zgłoszonych kandydatów. Przewodniczący Rady jest wybierany przez członków na okres jednego roku. Na jego wniosek Rada wybiera spośród swoich członków wiceprzewodniczącego.

Powiatowa Rada jest organem opiniodawczo - doradczym. Do jej zakresu działania należy inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacji praw osób niepełnosprawnych, opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ocena realizacji programów, opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Rada może powoływać stałe lub doraźne zespoły problemowe w celu opracowania projektu opinii lub stanowiska Rady Powiatu w określonych sprawach.

Na posiedzenia Rady, na których omawiane będą w szczególności problemy dotyczące integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych, mogą być zapraszani, w celu prezentacji stanowiska w omawianych sprawach, przedstawiciele nauki oraz innych organów, organizacji i instytucji niereprezentowanych w Radzie. Kadencja obecnie powołanej Powiatowej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych trwa do 2017 roku.

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie

Jest placówką, która zajmuje się profesjonalną pomocą psychologiczno - pedagogiczną i logopedyczną. Misją Poradni jest udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży w osiągnięciu wszechstronnego, optymalnego rozwoju oraz wspieranie środowiska wychowawczego w tworzeniu warunków sprzyjających temu rozwojowi. Wykonuje badania psychologiczne, pedagogiczne i logopedyczne. Swoim zasięgiem obejmuje gminy powiatu bydgoskiego: Koronowo, Dobrcz, Solec Kujawski, Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko i część gminy Pruszcz Pomorski.

Poradnia realizuje cele poprzez działalność:

- diagnostyczną w zakresie potrzeb edukacyjnych, odchyleń i zaburzeń rozwojowych, zaburzeń zachowania oraz opiniodawczą i klasyfikującą do odpowiednich form pomocy metodycznej w tym zakresie,
- doradczą w zakresie problemów diagnostycznych, wychowawczych i związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
- profilaktyczno - popularyzatorską w zakresie udostępniania wiedzy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna ma siedzibę w Koronowie ul. Szosa Kotomierska 3, oraz filię w Bydgoszczy przy ul. Zygmunta Augusta 16,
strona www: <http://poradnia-koronowo.wirtualnie.pl/>

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej w Solcu Kujawskim i Warsztat Terapii Zajęciowej „DĄB” w Białych Błotach dla osób niepełnosprawnych posiadających prawnie potwierdzony status niepełnosprawności i wskazanie w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Warsztat jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającą zdolność do czynności prawnych. Warsztaty prowadzone są przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białych Błotach. Są placówkami pobytu dziennego dla pięćdziesięciu osób niepełnosprawnych (po 25 osób w każdym), w których zajęcia odbywają się po siedem godzin pięć dni w tygodniu.

Do warsztatów uczęszczają osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności o różnych schorzeniach.

Celem warsztatów jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

W warsztacie działa rada programowa, która dokonuje okresowej oraz, nie rzadziej niż co 3 lata, kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika warsztatu i zajmuje stanowisko w kwestii osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji, uzasadniających:

- podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy,
- potrzebę skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów uzasadniających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy po odbyciu dalszej rehabilitacji w warsztacie,
- przedłużenie uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy, albo okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia, albo okresowy brak możliwości skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia.

Zakład Aktywności Zawodowej w Białych Błotach

Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na zatrudnianiu osób niepełnosprawnych realizowane jest przez Zakład Aktywności Zawodowej w Białych Błotach. Zakład taki tworzy się w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, a także w celu rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób oraz przygotowania ich do aktywnego życia w otwartym środowisku na miarę ich indywidualnych możliwości. Jest on wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką utworzoną przez gminę Białe Błota.

Do jego głównych celów i zadań należy:

- rozwijanie odpowiedzialności grupowej,
- wzmacnianie i rozwijanie sprawności psychofizycznych, niezbędnych na danym stanowisku pracy,
- wzmacnianie i nabywanie nowych umiejętności specjalistyczno - manualnych,
- rozwijanie myślenia twórczo - przestrzennego związanego z projektowaniem wyrobów,
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie i całego zespołu,
- dbałość o stanowisko pracy oraz wykorzystywanych w nich materiałów i narzędzi,
- przyzwyczajanie do właściwego wykorzystania czasu pracy i oszczędności materiału produkcyjnego,
- wzmacnianie wiary w swoją wytwórczość,
- rozbudzanie poczucia piękna i estetyki,
- odkrywanie potencjałów wytwórczych u pracownika,
- kształtowanie umiejętności współpracy i negocjacji z klientem.

Domy Pomocy Społecznej

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 poz. 1830 ze zm.) osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonują 2 domy pomocy społecznej.

1. Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie przy ul. Nadrzecznej 1 przeznaczony jest dla 70 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
2. Dom Pomocy Społecznej w Koronowie mieści się przy ul. Paderewskiego 35 przeznaczony jest dla 96 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Domy funkcjonują w sposób zapewniający właściwy zakres usług, zgodny ze standardami określonymi dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby mieszkańców.

Powiat bydgoski otrzymał zezwolenie Wojewody Kujawsko - Pomorskiego na prowadzenie Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie z dnia 24.06.2009 r. (WPS.III.SSz.90130/19/2009) i Domu Pomocy Społecznej w Koronowie z dnia 23.07.2009 r. (WPS.III.SSz.90130/21/2009).

Domy, niezależnie od typu, świadczą usługi:

- w zakresie potrzeb bytowych, zapewniając:
 - miejsce zamieszkania,
 - wyżywienie,
 - odzież i obuwie,
 - utrzymanie czystości;
- opiekuńcze, polegające na:
 - udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
 - pielęgnacji,
 - niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych;
- wspomagające, polegające na:
 - umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej,
 - podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców domu,
 - umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,
 - zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu,
 - stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną,
 - działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca domu, w miarę jego możliwości,
 - pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, w przypadku osób spełniających warunki do takiego usamodzielnienia,

- zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych,
- finansowaniu mieszkańcowi domu nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego, o którym mowa w art. 37 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwanej dalej „ustawą”,
- zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców domu oraz dostępności do informacji o tych prawach dla mieszkańców domu,
- sprawnemu wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców domu.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonuje 8 ośrodków pomocy społecznej, które są jednostkami organizacyjnymi gmin powołanych do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w staraniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Głównymi celami pomocy społecznej są:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Na mocy porozumienia zawartego pomiędzy Powiatem Bydgoskim a Miastem Bydgoszcz w sprawie powierzenia prowadzenia zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należących do właściwości miejscowej i rzeczowej Powiatu Bydgoskiego. Powiatowy Urząd Pracy realizuje na rzecz mieszkańców powiatu zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych.

PUP swoją działalnością obejmuje skuteczne rozpoznawanie i przewidywanie, a także zaspokajanie potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych. Przy realizacji zadań Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy współdziała z organami administracji rządowej i samorządów terytorialnych, organizacjami pozarządowymi, organizacjami osób bezrobotnych, radą zatrudnienia, organizacjami pracodawców, związkami zawodowymi oraz innymi instytucjami

działającymi w sprawach promocji zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Środowiskowe Domy Samopomocy

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonują 4 środowiskowe domy samopomocy, które są placówkami o charakterze dziennym (oznacza to, że działają 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie). Zajęcia organizowane są w grupach i indywidualnie. Uczestnikiem domów może być każda osoba, bez względu na płeć, wykształcenie, lecz z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Osoba ta powinna mieć ukończone 18 lat i orzeczenie lekarskie rozpoznające zaburzenia psychiczne i niepełnosprawność intelektualną. Osoby są kierowane do Środowiskowych Domów Samopomocy w Gądeczu, Solcu Kujawskim, Nowej Wsi Wielkiej i Cielu decyzją kierownika ośrodka pomocy społecznej.

Podstawowym celem domów samopomocy jest rehabilitacja osób z zaburzeniami psychicznymi, a przede wszystkim poprawa ich funkcjonowania społecznego.

Zakres działania:

- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności samodzielnego życia,
- rozwijanie akceptacji siebie i otoczenia,
- organizowanie czasu wolnego,
- ułatwianie kontaktów z otoczeniem,
- odciążanie rodzin pacjentów,
- nauka odpowiedzialności za siebie i za grupę,
- rozwinięcie umiejętności podejmowania decyzji,
- motywowanie do funkcjonowania w oparciu o własne możliwości,
- usprawnienie ruchowe,
- aktywizacja w celu znalezienia zatrudnienia,
- poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo socjalne.

Zespół Szkół Specjalnych w Koronowie

Do Zespołu Szkół Specjalnych w Koronowie kwalifikowani są uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i umiarkowanym. W skład Zespołu Szkół wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa oraz przysposabiająca do pracy. Uczniowie szkoły zawodowej odbywają praktyczną naukę zawodu w zakładach pracy chronionej oraz u prywatnych pracodawców na podstawie zawartych umów. Zajęcia w szkole uczniowie realizują w 3 dni, natomiast praktyki 2 dni w tygodniu. Wszyscy zatrudnieni nauczyciele posiadają kwalifikacje

z zakresu oligofrenopedagogiki i nauczanego przedmiotu. Uczniowie korzystają z różnych form terapii, wspomagania i rewalidacji.

V. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bydgoskiego

W polskim prawie definicję ustawową organizacji pozarządowej zawiera art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2014 r. poz. 1118 ze zm.), zgodnie z którym organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, przy czym niektórych przepisów ustawy nie stosuje się do fundacji publicznych i fundacji partii politycznych.

Na terenie powiatu bydgoskiego, z informacji uzyskanych z gmin, funkcjonuje 9 organizacji w tym m.in.:

- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Sprawnych Inaczej w Koronowie. Głównym celem stowarzyszenia jest kompleksowa rehabilitacja osób niepełnosprawnych i ich integracja ze społeczeństwem.
- Polski Związek Emerytów i Inwalidów – Oddział Regionalny w Koronowie, który prowadzi działania na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych.
- Koronowskie Stowarzyszenie Pomocy Społecznej w Koronowie. Prowadzi Klub Dla Dobra Wspólnego dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. W ramach realizowanych zadań stowarzyszenie prowadzi terapię pedagogiczną, animacje społeczno – kulturalne, rekreację, elementy terapii zajęciowej. Ponadto prowadzone są zajęcia z psychologiem, który zapewnia wsparcie terapeutyczne, prowadzi terapię grupową, w uzasadnionych przypadkach również porady indywidualne, trening interpersonalny, asertywności oraz edukację z zakresu zaburzeń psychicznych.
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Solcu Kujawskim. Ma na celu rozwijanie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób niepełnosprawnych i starszych, umożliwienia im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Stowarzyszenie pomaga stworzyć atmosferę zaufania i szacunku do osób niepełnosprawnych i starszych, upowszechnia wiedzę, a także przyczynienia się do aktywnej roli i integracji osób starszych i niepełnosprawnych ze środowiskiem oraz wspiera organizacyjne i rzeczowo osoby fizyczne i jednostki organizacyjne, które podejmują takie działania. W ramach tej współpracy realizowanych jest wiele projektów i programów obejmujących wsparcie na rzecz osób niepełnosprawnych.

- Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Zaburzeniami Psychicznymi „Delfin” w Solcu Kujawskim, przeznaczone jest dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin, opiekunów, sympatyków i profesjonalistów.
- Stowarzyszenie Wspierania Rodzin w Solcu Kujawskim. Celem stowarzyszenia jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci, młodzieży, dorosłych i osób starszych wyrównywanie szans i integracja osób niepełnosprawnych.
- Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Solcu Kujawskim. W swoich założeniach ma także na celu pomoc osobom niepełnosprawnym.
- Towarzystwo rozwoju gminy Dobrcz. W swych działaniach statutowych skupia się m.in. na wspieraniu aktywności społeczeństwa obywatelskiego i tworzenia warunków do powstawania nowych inicjatyw. Samorząd w pełni wspiera te działania i podejmuje szeroko rozumianą współpracę w celu organizacji wspólnych przedsięwzięć pomocowych. Również w działalności klubów sportowych przejawia się troska o integrację z osobami niepełnosprawnymi.
- Zarząd Gminny Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Nowej Wsi Wielkiej. Głównym celem PKPS jest niesienie różnorodnych form pomocy w szczególności ludziom starszym, niepełnosprawnym, chorym, samotnym.

VI. Cele, finansowanie i sposób realizacji programu oraz zasięg działania i jego odbiorcy.

Cele i zadania do realizacji zawarte w Powiatowym Programie Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Przestrzegania Praw Osób Niepełnosprawnych na lata 2016 - 2020, opierają się na merytorycznych danych, diagnozie i charakterystyce środowiska osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu bydgoskiego.

Celem Programu jest zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu bydgoskiego w życiu społecznym poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie im przysługują.

Program będzie finansowany:

- ze środków własnych powiatu bydgoskiego,
- ze środków przekazanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- z innych środków, takich jak np.: dotacja celowa z budżetu Państwa czy programów Unii Europejskiej,
- środków własnych organizacji pozarządowych, fundacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych zamieszkałych w powiecie bydgoskim jest wstępem do realizacji Programu.

Program będzie realizowany poprzez osiągnięcie poszczególnych celów strategicznych:

- Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej,
- Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych,
- Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- Rozwój rehabilitacji społecznej i służb wspierających,
- Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

1. Cel strategiczny: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej.

Osoby niepełnosprawne są ograniczane przez warunki, w jakich funkcjonują, a poczucie zagrożenia bytu jest silniejsze niż w przeciętnych rodzinach. Wynika to z niższego statusu materialnego i występujących ograniczeń i utrudnień w społecznym funkcjonowaniu, ale również ze społecznego niezrozumienia ich potrzeb.

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną, zdolności do wypełniania elementarnych zadań społecznych i stanowi barierę w realizacji własnych celów.

Brak kontaktów z osobami niepełnosprawnymi powoduje, że w ocenach kierujemy się silnie zakorzenionymi w świadomości stereotypami na podstawie których postrzega się osoby niepełnosprawne. Takie spojrzenie na osobę niepełnosprawną doprowadza do jej marginalizacji. Ograniczenia sprawności kojarzone są jako odchylenia od norm, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi wywołuje poczucie bezradności i zaskópotanie. Społeczne oczekiwania idą w kierunku dokonywania zmian w samej osobie niepełnosprawnej poprzez leczenie, rehabilitację i przystosowanie.

Problem niepełnosprawności nie dotyczy samych niepełnosprawnych, lecz także osób sprawnych. Istotna jest zmiana społecznego myślenia i postaw wobec organizacji życia osób niepełnosprawnych ponieważ, to otoczenie winno stymulować i wpływać na rozwiązywanie ich problemów.

Osoby niepełnosprawne z powodu ograniczeń często nie mają możliwości samodzielnego docierania do źródeł informacji w celu uzyskania pomocy. Szczególnie pożądanymi informacjami wśród osób niepełnosprawnych są wskazówki jak starać się o refundację i dofinansowanie, jak i gdzie uzyskać pomoc społeczną oraz jakie są prawa i przywileje osób niepełnosprawnych.

W tym celu należy dotrzeć z informacją do jak najszerzej grupy niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego.

Bardzo duże znaczenie w osiągnięciu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawnienia ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. Ważne jest wsparcie rodzin osób niepełnosprawnych, ponieważ odpowiednie postawy wobec niepełnosprawnych pozwolą nie tylko na osiągnięcie pozytywnych rezultatów wczesnego leczenia i usprawnienia oraz rehabilitacji psychoedukacyjnej, ale pozwolą na pełen rozwój i uczestnictwo w życiu społecznym. W wielu przypadkach obok leczenia i rehabilitacji medycznej ważną rolę odgrywa wsparcie w postaci poradnictwa i terapii.

1.1. Cel operacyjny: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Organizacja spotkań informacyjnych w zakresie kształtowania postaw wobec osób niepełnosprawnych,
- Organizacja spotkań o charakterze integracyjnym.

1.2. Cel operacyjny: Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Udostępnianie na stronie internetowej informacji na temat praw i problemów osób niepełnosprawnych w zakresie informacji, ulg i przepisów;
- Organizacja spotkań o charakterze informacyjnym,
- Pomoc w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin - informacja i poradnictwo;
- Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

2. Cel strategiczny: *Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych.*

Systematyczne wsparcie organizacji pozarządowych, działających w środowisku osób niepełnosprawnych przez samorząd lokalny umożliwia między innymi udział dzieci i dorosłych niepełnosprawnych w imprezach sportowo - rekreacyjnych.

Powołana przez Starostę Bydgoskiego Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, zgodnie z kompetencjami określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych opiniuje projekty uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych i ocenia stopień ich realizacji. Powiatowa Rada w celu zapoznania się ze stanowiskiem w omawianych sprawach dotyczących, w szczególności problemów integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych współpracuje z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego.

Bardzo często osoby niepełnosprawne nie posiadają wiedzy na temat instytucji, do których należy się zgłosić w celu uzyskania informacji. Konieczne jest organizowanie spotkań informacyjnych dotyczących zakresu pomocy możliwej do udzielenia przez samorząd lokalny i organizacje pozarządowe.

2.1. Cel operacyjny: Angażowanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Uaktualnianie i udostępnianie baz danych organizacji pozarządowych;
- Wsparcie organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

2.2. Cel operacyjny: Partnerstwo w działaniu na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Prowadzenie działań zmierzających do szeroko pojętej integracji osób niepełnosprawnych;
- Dofinansowanie do sportu, kultury rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych dla organizacji pozarządowych;
- Opiniowanie projektów uchwał i programów oraz inspirowanie działań zmierzających do integracji społecznej osób niepełnosprawnych przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych;
- Bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o działaniach do nich kierowanych.

3. Cel strategiczny: *Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.*

Osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw wszystkich ludzi bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.

Elementem wsparcia wczesnego leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Osoby niepełnosprawne, które potrzebują tych przedmiotów i urządzeń, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od sytuacji finansowej.

Ważnym problemem pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym są istniejące bariery architektoniczne i techniczne w miejscu zamieszkania jak i w budynkach użyteczności publicznej, a także bariery transportowe wynikające z niedostatecznego dostosowania infrastruktury komunikacyjnej.

Istnienie barier wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do stworzenia warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

3.1. Cel operacyjny: Poprawa fizycznej sprawności osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;

3.2. Cel operacyjny: Likwidacja barier architektonicznych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się.

Zadania do realizacji:

- Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w budynkach użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu i wzroku;
- Przystosowanie transportu w celu dostosowania infrastruktury komunikacyjnej do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- Dofinansowanie likwidacji barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
- Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Realizacja programów i projektów mających na celu likwidację barier uniemożliwiających swobodne i samodzielne poruszanie się osób niepełnosprawnych.

4. Cel strategiczny: Rozwój rehabilitacji społecznej.

Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, czyli również w kulturze, sporcie i rekreacji.

Do podstawowych form rehabilitacji społecznej zalicza się zwłaszcza uczestnictwo w:

- warsztatach terapii zajęciowej;
- turnusach rehabilitacyjnych;
- integracyjnych imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.

Obecnie działania z zakresu rehabilitacji społecznej w większości finansowane są w oparciu o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna jest głównym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna powinna być kontynuowana i rozszerzana we wszystkich formach. Należy zwiększać efektywność działań, ich koordynację oraz popularyzować, a także kumulować środki na te cele.

Szczególne uwagi należy zwrócić na zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki. Ważną rolę odgrywa pełnoprawny udział osób niepełnosprawnych w tej rehabilitacji, jak również prowadzenie rehabilitacji społecznej poprzez działalność kulturalną, sportową, rekreację i turystykę.

Osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do uczestnictwa w życiu kulturalnym, społecznym i sportowym głównie z powodu istniejących barier architektonicznych, w komunikowaniu się oraz barier mentalnych tkwiących w samych niepełnosprawnych i ich najbliższym otoczeniu.

Formą pomocy stacjonarnej dla osób niepełnosprawnych, zarówno dorosłych jak i dzieci, wymagających opieki całodobowej, której nie można zapewnić w środowisku, jest zapewnienie opieki np. w domach opieki społecznej oraz specjalistycznych rodzinach zastępczych.

Warsztaty terapii zajęciowej mają na celu między innymi ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną w miarę możliwości samodzielnego życia.

Natomiast turnusy rehabilitacyjne są formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, mającą na celu poprawę ogólnej sprawności, wyrobienia zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych.

Należy także podejmować działania mające na celu propagowanie osiągnięć osób niepełnosprawnych, prezentację ich twórczości, poszukiwania talentów.

Dla osób niepełnosprawnych, których sytuacja życiowa nie wymaga profesjonalnej pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu, natomiast ze względu na ich niepełnosprawność potrzeba kontaktów społecznych nie jest w pełni zaspokojona, cennym wsparciem jest bezinteresowna pomoc realizowana przez wolontariuszy. Pomoc taka polega głównie na towarzyszeniu osobie niepełnosprawnej, podniesieniu jakości jej życia poprzez zapewnienie kontaktów ze środowiskiem, jak również wsparcie emocjonalne. Aby wysiłek wolontariuszy przynosił zamierzone efekty, konieczne jest właściwe skoordynowanie podejmowanych przez nich działań.

4.1. Cel operacyjny: Rozwijanie umiejętności społecznych oraz poprawa psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych;
- Propagowanie imprez o różnym charakterze z dziedziny sportu, kultury, rekreacji i turystyki w miejscach umożliwiających w nich udział osobom niepełnosprawnym.

4.2. Cel operacyjny: Działania mające na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne możliwie niezależnego, samodzielnego, aktywnego życia.

Zadania do realizacji:

- Wsparcie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej, zakładu aktywności zawodowej, domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy działających na terenie powiatu bydgoskiego;
- Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej;
- Wspieranie imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych;
- Promocja twórczości oraz dokonań osób niepełnosprawnych.

5. Cel strategiczny: Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

Bardzo ważną rolę w integracji społecznej osób niepełnosprawnych odgrywa edukacja. W wielu przypadkach istnieje problem wykluczenia dzieci niepełnosprawnych ze szkolnictwa, głównie z powodu ograniczonej mobilności, niepełnosprawności sensorycznej czy trudności w komunikowaniu się.

Ważne jest włączenie dzieci niepełnosprawnych w powszechny nurt edukacji. Dzieci niepełnosprawne, które uczą się w szkołach ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, w większym stopniu rozwijają swoje społeczne umiejętności potrzebne w codziennym życiu.

Szkolnictwo integracyjne jest najskuteczniejszym środkiem budowania solidarności między dziećmi o specjalnych problemach edukacyjnych z ich rówieśnikami. Włączanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do kształcenia i wychowania razem z pełnosprawnymi rówieśnikami uczy tolerancji dla odmienności drugiego człowieka.

5.1. Cel operacyjny: Edukacja osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych;
- Rozwój edukacji integracyjnej.

5.2. Cel operacyjny: Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Finansowanie i realizacja zadań w zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu powiatu bydgoskiego;
- Diagnozowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością pod kątem kwalifikowania do kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego.

Tabela 9. Cele, finansowanie i sposób realizacji programu oraz zasięg działania i jego odbiorcy.

CELE STRATEGICZNE / CELE OPERACYJNE	SPOSÓB REALIZACJI	REALIZATORZY / PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI
<i>Cel strategiczny 1</i>	<i>Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej</i>		
Cel operacyjny 1.1.	Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych: - Organizacja spotkań informacyjnych w zakresie kształtowania postaw wobec osób niepełnosprawnych, - Organizacja spotkań o charakterze integracyjnym. Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych: - Udostępnianie na stronie internetowej informacji na temat praw i problemów osób niepełnosprawnych w zakresie informacji, ulg i przepisów; - Organizacja spotkań o charakterze informacyjnym, - Pomoc w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin - informacja i poradnictwo; - Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	
<i>Cel operacyjny 1.2.</i>		powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	
<i>Cel strategiczny 2</i>	<i>Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych</i>		
Cel operacyjny 2.1.	Angażowanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz osób niepełnosprawnych:	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne),	

	▪ Uaktualnianie i udostępnianie baz danych organizacji pozarządowych; ▪ Wsparcie organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz osób niepełnosprawnych.	organizacje pozarządowe	
Cel operacyjny 2.2.	Partnerstwo w działaniu na rzecz osób niepełnosprawnych: ▪ Prowadzenie działań zmierzających do szeroko pojętej integracji osób niepełnosprawnych; ▪ Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych dla organizacji pozarządowych; ▪ Opiniowanie projektów uchwał i programów oraz inspirowanie działań zmierzających do integracji społecznej osób niepełnosprawnych przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych; ▪ Bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o działaniach do nich kierowanych.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	
<i>Cel strategiczny 3</i>	<i>Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym</i>		
Cel operacyjny 3.1.	Poprawa fizycznej sprawności osób niepełnosprawnych: ▪ Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	
Cel operacyjny 3.2.	Likwidacja barier architektonicznych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się : ▪ Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w budynkach użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu i wzroku; ▪ Przystosowanie transportu w celu dostosowania infrastruktury komunikacyjnej do potrzeb osób niepełnosprawnych;	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	

	▪ Dofinansowanie likwidacji barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej; ▪ Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych; ▪ Realizacja programów i projektów mających na celu likwidację barier uniemożliwiających swobodne i samodzielne poruszanie się osób niepełnosprawnych.		
<i>Cel strategiczny 4</i>	<i>Rozwój rehabilitacji społecznej</i>		
Cel operacyjny 4.1.	Rozwijanie umiejętności społecznych osób niepełnosprawnych: psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych: ▪ Udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych; ▪ Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych; ▪ Propagowanie imprez o różnym charakterze z dziedziny sportu, kultury, rekreacji i turystyki w miejscach umożliwiających w nich udział osobom niepełnosprawnym.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	
Cel operacyjny 4.2.	Działania mające na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne możliwe niezależnego, samodzielnego, aktywnego życia: ▪ Wsparcie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej, zakładu aktywności zawodowej, domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy działających na terenie powiatu bydgoskiego; ▪ Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej; ▪ Wspieranie imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych;	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), warsztaty terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej, środowiskowe domy samopomocy	

	Promocja twórczości osób niepełnosprawnych.	oraz dokonania osób		
<i>Cel strategiczny 5</i>	<i>Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych</i>			
Cel operacyjny 5.1.	Edukacja osób niepełnosprawnych: - Wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych; - Rozwój edukacji integracyjnej.		powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	
Cel operacyjny 5.2.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych: - Finansowanie i realizacja zadań w zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu powiatu bydgoskiego; - Diagnozowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością pod kątem kwalifikowania do kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego.		powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	

Podsumowanie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Zakresie Rehabilitacji Społecznej i Przestrzegania Praw Osób niepełnosprawnych na lata 2016 - 2020 jest dokumentem długofalowym mającym na celu przybliżyć problemy osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym oraz schematycznie określającym zakres działalności różnych podmiotów zajmujących się pomocą osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Realizacja tego Programu przyniesie korzyść nie tylko osobom niepełnosprawnym, ale całej społeczności Powiatu Bydgoskiego. Gwarancją sukcesu powinna być zasada, że wszystkie działania będą podejmowane na zasadzie dialogu i współpracy z organizacjami reprezentującymi osoby niepełnosprawne. Na pełną integrację osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem oraz na poprawę warunków i jakości życia osób niepełnosprawnych, istotny wpływ ma współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

W proces opracowywania tego programu zostały włączone samorządy gminne. Ich doświadczenia i wiedza pozwoliły na stworzenie takiego programu, w którym uwzględnione zostały potrzeby i preferencje osób niepełnosprawnych, a tym samym zapewniona została podmiotowość zaplanowanych działań.

Działania Programu mają na celu skuteczniejsze rozwiązywanie problemów i zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych.

Realizacja Programu będzie każdego roku monitorowana przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, a informacja roczna zgodnie z art. 35a. ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn. zm.) przekazywana Wojewodzie Kujawsko – Pomorskiemu.

Przewodniczący
Rady Powiatu Bydgoskiego
[Podpis]
Zenon Rydelski